

УДК 37.012.3 : 656.051

**МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФІЛЬНОГО ВИВЧЕННЯ ТЕМИ
«ПОРЯДОК РУХУ» УЧНЯМИ 11 КЛАСУ ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЄЮ
«АГРОВИРОБНИЦТВО»**

Панасенко Оксана

Науковий керівник: канд. тех. наук, доцент Ткачук А.І.

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені

Володимира Винниченка, м. Кропивницький, Україна

В статті розглянуто методичні особливості профільного вивчення старшокласниками теми «Порядок руху» на уроках технологій за спеціалізацією «Агровиробництво». Розглянуто попереджувальні сигнали, види, призначення та вимоги до їх подачі відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про Правила дорожнього руху». Наведено значення швидкості руху та дистанції, розміщення транспортних засобів на проїзній частині, початку руху, маневрування, порядку виїзду з дворів та прилеглих до дороги територій, місць заборони розвороту в контексті їх опрацювання учнями 11 класу. Показано необхідність більш детального вивчення порядку руху заднім ходом, обгону та порядку його виконання, місць, де заборонено обгін, зупинки і стоянки, проїзду перехресть та порядку руху на них.

Ключові слова: технологічна освіта, профільне навчання, агровиробництво, правила дорожнього руху.

**Methodological features of profile study of the topic «movement procedure» by 11 th
grade students specializing in «agricultural production»**

O. Panasenko

Scientific supervisor: Candidate of Technical Sciences, Associate Professor Tkachuk A.I.

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University,

Kropyvnytsky, Ukraine

The article considers the methodological features of the profile study by high school students of the topic «Traffic rules» in the lessons of «Technology» in the specialization «Agricultural Production». Warning signals, types, purposes and requirements for their submission in accordance with the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On Traffic Rules» are considered. The values of speed and distance, placement of vehicles on the roadway, the beginning of traffic, maneuvering, the order of departure from the yards and adjacent to the road, places of reversal in the context of their processing by students of 11th grade. The

necessity of more detailed study of the order of reversing, overtaking and the order of its execution, places where overtaking, stops and parking, passage of intersections and the order of movement on them is forbidden is shown.

***Key words:** technological education, profile training, agricultural production, traffic rules.*

Постановка проблеми. Необхідність профільного вивчення учнями 11 класу попереджувальних сигналів, видів, призначення та вимоги до їх подачі, швидкості руху та дистанції, розміщення транспортних засобів на проїзній частині, початку руху, маневрування, порядку виїзду з дворів та прилеглих до дороги територій, місць заборони розвороту, порядку руху заднім ходом, обгону та порядку його виконання, місць, де заборонено обгін, зупинки і стоянки, проїзду перехресть та порядку руху на них при опрацюванні третьої теми розділу 2 «Правила дорожнього руху» за спеціалізацією «Агровиробництво» [9] обумовлена високим рівнем дорожньо-транспортних пригод (ДТП) та аварій як в цілому по Україні, так і за участі мобільної сільськогосподарської техніки в агровиробництві. Так, за статистичними даними, кількість ДТП на дорогах України за 2019 рік сягнула 160675 випадків, при цьому 26052 з них – із потерпілими, у яких загинуло 3454 людини та 32736 – травмовано. Понад 26 % відсотків загиблих та 15 % травмованих у ДТП у 2019 році – це пішоходи (1414 осіб загинуло та 8455 осіб травмовано). Зокрема, у 2019 році сталося 4656 ДТП за участю дітей, у яких 164 дитини загинули і 4435 – травмовані. В цілому, тільки за 2019 рік на дорогах України загинуло 329 дітей віком до 18 років та 7906 дітей травмовано! ДТП в Україні є першою за поширеністю причиною смерті молоді віком від 15 до 24 років та другою за поширеністю причиною смерті дітей віком від 5 до 14 років! За 2019 рік кількість всього ДТП в Україні збільшилася на 7,0 % порівняно з 2018 роком, з загиблими та/або травмованими – на 7,2 %, кількість загиблих збільшилася на 4,2 %, а кількість травмованих – на 6,3 %. Найпоширенішими видами ДТП у 2019 році стали: зіткнення (63 %); наїзд на транспортний засіб, що стоїть (15 %);

наїзд на перешкоду (12 %). Основним причинами ДТП із потерпілими в 2019 році стали: перевищення безпечної швидкості руху – 8761 автопригод (34 % від усіх ДТП із потерпілими); порушення правил маневрування – 5676 (22 %); порушення правил проїзду перехресть – 2132 (8 %); недотримання дистанції – 1967 (8 %); порушення правил проїзду пішохідних переходів 1673 (6 %). В цілому, з 2010 по 2019 роки (за даними Національної поліції України) загалом в Україні зареєстровано 1701355 ДТП, у тому числі з загиблими та/або травмованими 278073 ДТП. Кількість ДТП на дорогах України до 2015 року знижувалася, а з 2015 р. спостерігається зростання їх кількості. В той же час, статистика аварійних ситуацій, що сталися за останні роки за участі мобільної сільськогосподарської техніки, показує, що основними їх причинами здебільшого є грубі порушення працівниками нормативів безпеки праці, правил дорожнього руху, правил технічної експлуатації машин та устаткування [13].

Аналіз досліджень і публікацій. Аналіз науково-педагогічної літератури показав, що питаннями вивчення безпеки та правил дорожнього руху займалося багато науковців: Бабій М.В., Кучвара І.М. [1]; Бугар О.Ю. [2]; Войналович О.В., Марчишина Є.І. [3]; Давидов А.П. [4]; Р.М. Марчук [5]; Лях М.А., Дем'янюк О.С., Бешун О.А. [6]; Мандрик Є.В. [7]; Сидоренко Р.І. [8]; Панченко А.І., Волошина А.А. [10]; Сопіга В.Б. [12]; Степанов О.В. [15]; О.А. Тимовський, Н.О. Тимовська, Ю.О. Тимовська [16]; Шестаковський Л.Л., Гречуха В.А. [17]. Проте, проблема удосконалення методичного забезпечення засвоєння матеріалу по значенню ПДР щодо забезпечення порядку та безпеки руху в сучасному агровиробництві учнями 11 класу при профільному вивченні «Технологій» розроблена не достатньо.

Метою статті є визначення та розкриття особливостей вивчення учнями 11 класу уявлень про порядок руху в рамках ПДР на уроці «Технологій» за спеціалізацією «Агровиробництво».

Методи дослідження: вивчення, порівняльний аналіз, узагальнення, систематизація науково-методичної та науково-практичної літератури з теми

дослідження; системний і проблемно-пошуковий методи для обґрунтування шляхів удосконалення процесу вивчення ПДР.

Виклад основного матеріалу дослідження. Опрацювання учнями 11 класу питань про порядок руху в рамках ПДР при профільному вивченні «Технологій» за спеціалізацією «Агровиробництво» реалізується під час комбінованих уроків на тему «Порядок руху», «Зупинка і стоянка транспортних засобів» та «Проїзд перехресть», метою яких є формування знань та умінь учнів застосовувати вимоги ПДР при експлуатації сільськогосподарської техніки.

При вивченні даного матеріалу старшокласникам у доповіді-презентації слід наголосити, що згідно *Постанови Кабінету Міністрів України «Про Правила дорожнього руху»* № 1306 від 10.10.2001 (в редакції від 17.11.2020 р.) [11], *попереджувальними сигналами* є: а) сигнали, що подаються світловими покажчиками повороту або рукою; б) звукові сигнали; в) перемикання світла фар; г) увімкнення ближнього світла фар у світлу пору доби; ґ) увімкнення аварійної сигналізації, сигналів гальмування, ліхтаря заднього ходу, розпізнавального знака автопоїзда; д) увімкнення пробліскового маячка оранжевого кольору (Рис. 1). **Водій повинен подавати сигнали світловими покажчиками повороту відповідного напрямку:** а) перед початком руху і зупинкою; б) перед перестроюванням, поворотом або розворотом. **У разі відсутності або несправності світлових покажчиків повороту** сигнали початку руху від правого краю проїзної частини, зупинки зліва, повороту ліворуч, розвороту або перестроювання на смугу руху ліворуч подаються лівою рукою, витягнутою вбік, або правою рукою, витягнутою вбік і зігнутою у лікті під прямим кутом угору. Сигнали початку руху від лівого краю проїзної частини, зупинки справа, повороту праворуч, перестроювання на смугу руху праворуч подаються правою рукою, витягнутою вбік, або лівою рукою, витягнутою вбік і зігнутою у лікті під прямим кутом угору. **У разі відсутності або несправності сигналів гальмування** такий сигнал подається лівою або правою рукою, піднятою

вгору. **Подавати сигнал показчиками повороту або рукою належить завчасно до початку маневру** (з урахуванням швидкості руху), але не менш як за 50-100 м у населених пунктах і за 150-200 м поза ними, і припиняти негайно після його закінчення (подавання сигналу рукою слід закінчити безпосередньо перед початком виконання маневру). Сигнал забороняється подавати, якщо він може бути не зрозумілим для ін. учасників руху. **Подавання попереджувального сигналу не дає водієві переваги і не звільняє його від вжиття запобіжних заходів. Подавати звукові сигнали у населених пунктах забороняється**, крім випадків, коли без цього неможливо запобігти дорожньо-транспортній пригоді. Для привертання уваги водія ТЗ, який обганяється, можна застосовувати перемикання світла фар, а поза населеними пунктами – і звуковий сигнал [11].

Рис. 1. Стенд «Попереджувальні сигнали. Початок руху та зміна його напрямку» [14]

Рис. 2. Стенд «Користування зовнішніми світловими приладами» [14]

Забороняється користуватися дальнім світлом фар як попереджувальним сигналом в умовах, коли це може призвести до засліплення інших водіїв, у тому числі через дзеркало заднього виду. Під час руху механічних транспортних засобів у світлу пору доби з метою позначення транспортного засобу, що рухається, **ближнє світло фар повинно бути увімкнене**: а) у колоні; б) на маршрутних транспортних засобах, що рухаються по смузі, позначеній **дорожнім знаком 5.8**, назустріч загальному потоку транспортних засобів; в) на автобусах (мікроавтобусах), що здійснюють перевезення організованих груп дітей; г) на великовагових, великогабаритних транспортних засобах, **сільськогосподарській техніці**, ширина якої перевищує 2,6 м, та транспортних засобах, що здійснюють дорожнє перевезення небезпечних вантажів; г) на транспортному засобі, що буксирує; д) у тунелях. **З 1 жовтня по 1 травня на всіх механічних транспортних засобах поза населеними пунктами повинні бути ввімкнені денні ходові вогні**, а в разі їх відсутності в конструкції транспортного засобу – ближнє світло фар. В умовах недостатньої видимості на механічних транспортних засобах можна ввімкнути дальнє світло фар або додатково протитуманні фари за умови, що це не буде засліплювати інших водіїв (Рис. 2) [11].

Аварійна світлова сигналізація повинна бути ввімкнена: а) у разі вимушеної зупинки на дорозі; б) у разі зупинки на вимогу поліцейського або внаслідок засліплення водія світлом фар; в) на механічному транспортному засобі, що рухається з технічними несправностями, якщо такий рух не заборонено ПДР; г) на механічному транспортному засобі, що буксирується; г) на механічному транспортному засобі, позначеному розпізнавальним знаком «Діти», що перевозить організовану групу дітей, під час їх посадки чи висадки; д) на всіх механічних транспортних засобах колони під час їх зупинки на дорозі; е) у разі скоєння дорожньо-транспортної пригоди. Разом з увімкненням аварійної світлової сигналізації слід установити знак аварійної зупинки або миготливий червоний ліхтар на відстані, що забезпечує безпеку

дорожнього руху, але не ближче 20 м до транспортного засобу в населених пунктах і 40 м поза ними, у разі: а) скоєння дорожньо-транспортної пригоди; б) вимушеної зупинки в місцях з обмеженою оглядовістю дороги хоча б в одному напрямку менше 100 м. Якщо транспортний засіб не обладнано аварійною світловою сигналізацією або вона несправна, треба встановити знак аварійної зупинки або миготливий червоний ліхтар: а) ззаду на транспортному засобі; б) з боку гіршої видимості для інших учасників дорожнього руху. Миготливе червоне світло, випромінюване ліхтарем, повинно бути добре видно як удень за сонячної погоди, так і в умовах недостатньої видимості [11].

Початок руху та зміна його напрямку

Перед початком руху, перестроюванням та будь-якою зміною напрямку руху водій повинен переконатися, що це буде безпечним і не створить перешкод або небезпеки іншим учасникам руху (Рис. 1, Рис. 3). Виїжджаючи на дорогу з житлової зони, дворів, місць стоянки, автозаправних станцій та ін. прилеглих територій, водій повинен перед проїзною частиною чи тротуаром дати дорогу пішоходам і транспортним засобам, що рухаються по ній, а з'їжджаючи з дороги – велосипедистам і пішоходам, напрямком руху яких він перетинає. У разі перестроювання водій повинен дати дорогу транспортним засобам, що рухаються в попутному напрямку по тій смузі, на яку він має намір перестроїтися. За одночасного перестроювання транспортних засобів, що рухаються в одному напрямку, водій, який знаходиться ліворуч, повинен дати дорогу транспортному засобу, що знаходиться праворуч. Перед поворотом праворуч та ліворуч, у тому числі в напрямку головної дороги, або розворотом водій повинен завчасно зайняти відповідне крайнє положення на проїзній частині, призначеній для руху в цьому напрямку, крім випадків, коли здійснюється поворот у разі в'їзду на перехрестя, де організовано круговий рух, напрямком руху визначено дорожніми знаками чи дорожньою розміткою або рух можливий лише в

одному напрямку, установленому конфігурацією проїзної частини, дорожніми знаками чи розміткою. **Водій, що виконує поворот ліворуч або розворот поза перехрестям** з відповідного крайнього положення на проїзній частині даного напрямку, повинен дати дорогу зустрічним транспортним засобам, а при виконанні цих маневрів не з крайнього лівого положення на проїзній частині – і попутним транспортним засобам. **Водій, що виконує поворот ліворуч**, повинен дати дорогу попутним транспортним засобам, які рухаються попереду нього і виконують розворот. За наявності трамвайної колії посередині проїзної частини водій нерейкового транспортного засобу, що виконує поворот ліворуч або розворот поза перехрестям, повинен дати дорогу трамваю (Рис. 4) [11].

Рис. 3. Стенд «Початок руху, маневрування» [14]

Рис. 4. Стенд «Дистанція, інтервал, зустрічний роз'їзд» [14]

Поворот необхідно виконувати так, щоб під час виїзду з перехрещення проїзних частин транспортний засіб не опинився на смузі зустрічного руху, а у разі повороту праворуч слід рухатися ближче до правого краю проїзної частини. Виїзд з перехрестя, де організовано круговий рух, може здійснюватися з будь-якої смуги, якщо напрямок руху не визначено дорожніми знаками чи розміткою і це не створить перешкод транспортним засобам, що рухаються в попутному напрямку праворуч. Якщо транспортний засіб через свої габарити або інші причини не може виконати поворот чи розворот з відповідного крайнього положення, дозволяється відступити від вимог ПДР, якщо це не суперечить вимогам заборонних чи наказових дорожніх знаків, дорожньої розмітки та не створить небезпеки чи перешкод ін. учасникам руху. У разі потреби, для забезпечення безпеки дорожнього руху, слід звернутися за допомогою до ін. осіб. **Розворот забороняється:** а) на залізничних переїздах; б) на мостах, шляхопроводах, естакадах і під ними; в) у тунелях; г) за видимості дороги менше 100 м хоча б в одному напрямку; г) на пішохідних переходах і ближче 10 м від них з обох боків, крім випадку дозволеного розвороту на перехресті; д) на автомагістралях, а також на дорогах для автомобілів, за винятком перехресть і місць, позначених **дорожніми знаками 5.26** чи **5.27** . Якщо **в місці з'їзду з дороги є смуга гальмування**, водій, який має намір повернути на іншу дорогу, повинен своєчасно перестроїтися на цю смугу і знижувати швидкість тільки на ній. Якщо **в місці в'їзду на дорогу є смуга розгону**, водій має рухатися по ній і вливатися в транспортний потік, даючи дорогу транспортним засобам, що рухаються по цій дорозі [11].

Під час руху транспортного засобу заднім ходом водій не повинен створювати небезпеки чи перешкод іншим учасникам руху. Для забезпечення безпеки руху він у разі потреби повинен звернутися за допомогою до ін. осіб. **Забороняється рух транспортних засобів заднім ходом** на автомагістралях, дорогах для автомобілів, залізничних переїздах, пішохідних переходах, перехрестях, мостах, шляхопроводах, естакадах, у тунелях, на в'їздах і

виїздах з них, а також на ділянках доріг з обмеженою оглядовістю чи недостатньою видимістю. *Дозволяється рух заднім ходом* на дорогах з одностороннім рухом за умови дотримання вимог ПДР та неможливості під'їхати до об'єкта іншим чином. У разі коли траєкторії руху транспортних засобів перетинаються, а черговість проїзду не обумовлена ПДР, дати дорогу повинен водій, до якого транспортний засіб наближається з правого боку [11].

Розташування транспортних засобів на дорозі

Кількість смуг на проїзній частині для руху нерейкових транспортних засобів *визначається дорожньою розміткою або дорожніми знаками 5.16, 5.17.1, 5.17.2*, а за їх відсутності – *самими водіями* з урахуванням ширини проїзної частини відповідного напрямку руху, габаритів транспортних засобів і безпечних інтервалів між ними. *На дорогах, які мають дві і більше смуг для руху в одному напрямку*, нерейкові транспортні засоби повинні рухатися якнайближче до правого краю проїзної частини, крім випадків, коли виконується випередження, об'їзд або перестроювання перед поворотом ліворуч чи розворотом. *На дорогах із двостороннім рухом, які мають по одній смузі для руху в кожному напрямку*, за відсутності суцільної лінії дорожньої розмітки чи відповідних дорожніх знаків виїзд на смугу зустрічного руху можливий лише для обгону та об'їзду перешкоди або зупинки чи стоянки біля лівого краю проїзної частини в населених пунктах у дозволених випадках, при цьому водії зустрічного напрямку мають перевагу. *На дорогах з двостороннім рухом, які мають щонайменше дві смуги для руху в одному напрямку*, забороняється виїжджати на призначений для зустрічного руху бік дороги. *На дорогах, які мають дві і більше смуги для руху в одному напрямку*, виїзд на крайню ліву смугу для руху в цьому ж напрямку дозволяється, якщо праві зайняті, а також для повороту ліворуч, розвороту або для зупинки чи стоянки на лівому боці дороги з одностороннім рухом у населених пунктах, коли це не суперечить правилам зупинки (стоянки). *На дорогах, які мають три і*

більше смуги для руху в одному напрямку, вантажним автомобілям з дозволеною максимальною масою понад 3,5 т, *тракторам, самохідним машинам і механізмам* дозволяється виїжджати на крайню ліву смугу лише для повороту ліворуч та розвороту, а у населених пунктах на дорогах з одностороннім рухом, крім цього, – для зупинки зліва, в дозволених випадках, з метою завантаження чи розвантаження (Рис. 5) [11].

Транспортні засоби, швидкість руху яких не повинна перевищувати 40 км/год або які з технічних причин не можуть розвивати таку швидкість, повинні рухатися якнайближче до правого краю проїзної частини, крім випадків, коли виконується обгін, об'їзд або перестроювання перед поворотом ліворуч чи розворотом. *По трамвайній колії попутного напрямку*, розташованій на одному рівні з проїзною частиною для нереєстрованих транспортних засобів, дозволяється рух за умови, що це не заборонено дорожніми знаками чи дорожньою розміткою, а також під час випередження, об'їзду, коли ширина проїзної частини недостатня для виконання об'їзду, без виїзду на трамвайну колію. На перехресті дозволяється виїжджати на трамвайну колію попутного напрямку в тих самих випадках, але за умови відсутності перед перехрестям *дорожніх знаків 5.16-5.19*. *Поворот ліворуч або розворот повинні виконуватися з трамвайної колії попутного напрямку*, розташованої на одному рівні з проїзною частиною для нереєстрованих транспортних засобів, якщо інший порядок руху не передбачено *дорожніми знаками 5.16, 5.18* або *розміткою 1.18*. В усіх випадках не повинно створюватися перешкод для руху трамвая. *Забороняється виїжджати на трамвайну колію зустрічного напрямку*, відокремлені від проїзної частини трамвайні колії та розділювальну смугу (Рис. 6) [11].

На дорогах, проїзна частина яких поділена на смуги руху лініями дорожньої розмітки, забороняється рухатися, займаючи одночасно дві смуги. Наїжджати на переривчасті лінії розмітки дозволяється лише під час перестроювання. При інтенсивному русі *змінювати смугу дозволяється*

лише для об'їзду перешкоди, повороту, розвороту або зупинки. **Водій, який здійснює поворот на дорогу, що має смугу для реверсивного руху, може перестроюватися на неї тільки після проїзду реверсивного світлофора з сигналом, що дозволяє рух, і якщо це не суперечить ПДР.**

Рис. 5. Стенд «Розташування транспортних засобів на дорозі» [14]

Рис. 6. Стенд «Користування проїзною частиною» [11]

Забороняється рух транспортних засобів по тротуарах і пішохідних доріжках, крім випадків, коли вони застосовуються для виконання робіт або обслуговування торговельних та інших підприємств, розташованих безпосередньо біля цих тротуарів або доріжок, за відсутності інших під'їздів. Рух по проїзній частині на велосипедах, мопедах, гужових возах (санях) і вершникам дозволяється лише в один ряд по правій крайній смузі якомога правіше, за винятком випадків, коли виконується об'їзд.

Поворот ліворуч та розворот дозволяється на дорогах з однією смугою для руху в кожному напрямку і без трамвайної колії посередині. Дозволяється рух по узбіччю, якщо це не створить перешкод пішоходам [11].

Швидкість руху

Під час *вибору в установлених межах безпечної швидкості руху* водій повинен урахувати дорожню обстановку, а також особливості вантажу, що перевозиться, і стан транспортного засобу, щоб мати змогу постійно контролювати його рух та безпечно керувати ним. *У темну пору доби та в умовах недостатньої видимості* швидкість руху повинна бути такою, щоб водій мав змогу зупинити транспортний засіб у межах видимості дороги. *У разі виникнення небезпеки для руху або перешкоди*, яку водій об'єктивно спроможний виявити, він повинен негайно вжити заходів для зменшення швидкості аж до зупинки транспортного засобу або безпечного для інших учасників руху об'їзду перешкоди. *У населених пунктах рух транспортних засобів дозволяється із швидкістю не більше 50 км/год. У житлових і пішохідних зонах швидкість руху не повинна перевищувати 20 км/год.* Поза населеними пунктами на всіх дорогах та на дорогах, що проходять через населені пункти, позначені *знаком 5.47, дозволяється рух із швидкістю*: а) автобусам (мікроавтобусам), що здійснюють перевезення організованих груп дітей, легковим автомобілям з причепом і мотоциклам – не більше 80 км/год.; б) транспортним засобам, якими керують водії із стажем до 2 років, – не більше 70 км/год; в) вантажним автомобілям, що перевозять людей у кузові, та мопедам, – не більше 60 км/год; г) автобусам (за винятком мікроавтобусів) – не більше 90 км/год; г) іншим транспортним засобам: на автомобільній дорозі, що позначена *дорожнім знаком 5.1* – не більше 130 км/год., на автомобільній дорозі з окремими проїзними частинами, що відокремлені одна від одної розділювальною смугою – не більше 110 км/год., на інших автомобільних дорогах – не більше 90 км/год. *Під час буксирування швидкість не повинна перевищувати 50 км/год.* На

ділянках доріг, де створені дорожні умови, що дають можливість рухатися з більш високою швидкістю, за погодженням з уповноваженим підрозділом Національної поліції рішенням власників доріг або органів, яким передано право на утримання таких доріг, **дозволена швидкість руху може бути збільшена шляхом встановлення відповідних дорожніх знаків** (Рис. 7) [11].

Водієві забороняється: а) перевищувати максимальну швидкість, визначену технічною характеристикою даного транспортного засобу; б) перевищувати максимальну швидкість, на ділянці дороги, де встановлено **дорожні знаки 3.29, 3.31**, або на транспортному засобі, на якому встановлено відповідний розпізнавальний знак; в) перешкоджати іншим транспортним засобам, рухаючись без потреби з дуже малою швидкістю; г) різко гальмувати (крім випадків, коли без цього неможливо запобігти дорожньо-транспортній пригоді).

Додаткові обмеження дозволеної швидкості руху можуть вводитися тимчасово і постійно. При цьому разом із **знаками обмеження швидкості руху 3.29 та/або 3.31** обов'язково додатково встановлюються відповідні дорожні знаки, які попереджають про характер небезпеки та/або наближення до відповідного об'єкта. У разі коли дорожні знаки обмеження швидкості руху 3.29 та/або 3.31 **встановлені з порушенням** визначених ПДР вимог щодо їх введення чи з порушенням вимог національних стандартів або залишені після усунення обставин, за яких їх було встановлено, **водій не може бути притягнений до відповідальності згідно із законодавством за перевищення встановлених обмежень швидкості руху**. Обмеження дозволеної швидкості руху (**дорожні знаки 3.29 та/або 3.31** на жовтому фоні) **вводяться тимчасово виключно:** а) у місцях виконання дорожніх робіт; б) у місцях проведення масових або спеціальних заходів; в) у випадках, пов'язаних із стихійними (погодними) явищами. Обмеження дозволеної швидкості руху **вводяться постійно виключно:** а) на небезпечних ділянках доріг та вулиць (небезпечні повороти, ділянки з обмеженою видимістю, місця звуження дороги); б) у місцях розміщення наземних нерегульованих

пішохідних переходів; в) у місцях розташування стаціонарних постів Національної поліції; г) на ділянках доріг, прилеглих до дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів, дитячих оздоровчих таборів [11].

БП БЕЗПЕКА ДОРОЖНЬОГО РУХУ ШВИДКІСТЬ РУХУ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

ШВИДКІСТЬ РУХУ ДЛЯ РІЗНИХ ТИПІВ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ НЕ ПОВИННА ПЕРЕВИЩУВАТИ:

Транспортний засіб	Автомагістрала	Міська дорога з роз'їздами	Міська дорога	Міська вулиця	Міська площа
1 - легкові автомобілі; 2 - ТЗ, якими керує водій зі стажом не більше 8-х років; 3 - легкові автомобілі в прилепках; 4 - буксирований транспортний засіб; 5 - автобуси; 6 - мікродельбуси; 7 - вантажні автомобілі; 8 - автомобілі що перевозять небезпечні, великогазові та великогабаритні вантажі; 9 - мотоцикли	130	110	90	50	20
2	70	70	70	50	20
3	80	80	80	50	20
4	50	50	50	50	20
5	90	90	90	50	20
6	130	110	90	50	20
7	130	110	90	50	20
8	50	50	50	50	20
9	80	80	80	50	20

З 1 січня 2018 року дозволена швидкість руху у населених пунктах зніжена з 60 до 50 км/год. Разом з тим, обмеження швидкості до 50 км/год судя встановлені не на всіх ділянках міст та селищ.

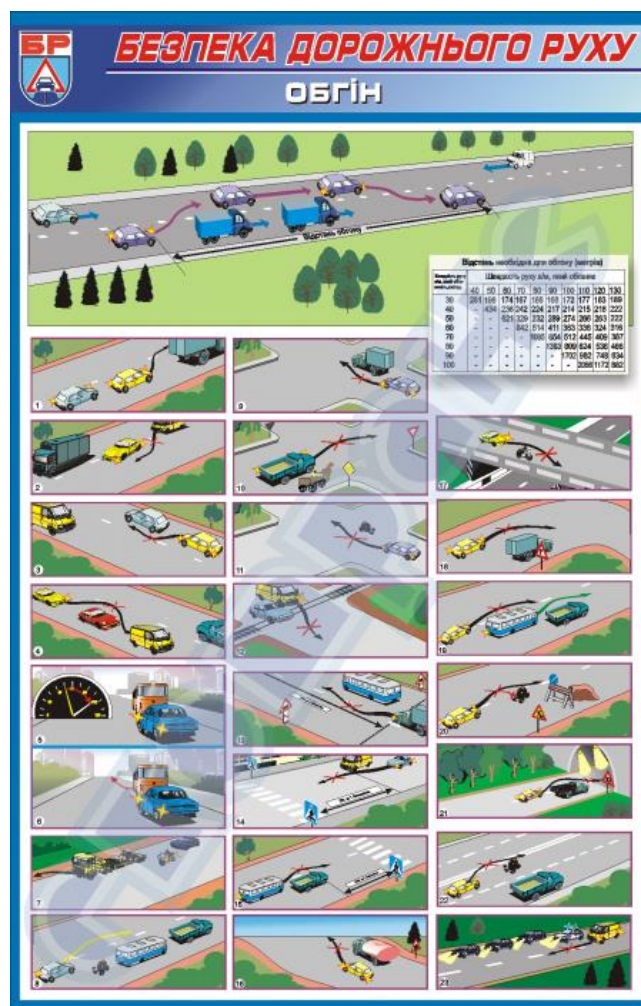

Рис. 7. Стенд «Швидкість руху транспортних засобів» [14]

Рис. 8. Стенд «Обгін» [14]

Обгін

Перед початком обгону водій повинен переконатися в тому, що:

- а) жоден з водіїв транспортних засобів, які рухаються за ним і яким може бути створено перешкоду, не розпочав обгону;
 - б) водій транспортного засобу, який рухається попереду по тій самій смузі, не подав сигналу про намір повороту (перестроювання) ліворуч;
 - в) смуга зустрічного руху, на яку він буде виїжджати, вільна від транспортних засобів на достатній для обгону відстані;
 - г) після обгону зможе, не створюючи перешкоди транспортному засобу, якого він обганяє, повернутися на займану смугу.
- Водієві**

транспортного засобу, якого обганяють, забороняється перешкоджати обгону шляхом підвищення швидкості руху або іншими діями.

Якщо на дорозі за межами населеного пункту дорожня обстановка *не дозволяє зробити обгін сільськогосподарської техніки, ширина якої перевищує 2,6 м, тихохідного або великогабаритного транспортного засобу, його водій повинен рухатися якомога правіше, а у разі потреби – зупинитися на узбіччі і пропустити транспортні засоби, що рухаються за ним.* Водій транспортного засобу, який виконує обгін, може залишитися на смузі зустрічного руху, якщо після повернення на раніше займану смугу йому доведеться знову розпочати обгін, за умови, що він не створить небезпеки зустрічним транспортним засобам, а також не перешкоджатиме транспортним засобам, які рухаються за ним з більш високою швидкістю.

Обгін заборонено: а) на перехресті; б) на залізничних переїздах і ближче ніж за 100 м перед ними; в) ближче ніж за 50 м перед пішохідним переходом у населеному пункті і 100 м – поза населеним пунктом; г) у кінці підйому, на мостах, естакадах, шляхопроводах, крутих поворотах та інших ділянках доріг з обмеженою оглядовістю чи в умовах недостатньої видимості; г) транспортного засобу, який здійснює обгін або об'їзд; д) у тунелях; е) на дорогах, що мають дві і більше смуги для руху в одному напрямку; є) колони транспортних засобів, позаду якої рухається транспортний засіб з увімкненим проблісковим маячком (крім оранжевого) (Рис. 8) [11].

Висновки. Отже, процес вивчення учнями 11 класу порядку руху згідно ПДР має бути нерозривно пов'язаним з профільним навчанням «Технологій» за спеціалізацією «Агровиробництво», оскільки забезпечення безпеки дорожнього руху в сільському господарстві є однією з найважливіших умов підвищення ефективності даної галузі виробництва.

Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження пов'язані з розробкою та удосконаленням методичного забезпечення вивчення старшокласниками матеріалу про проїзд перехресть.

Список літератури

1. Бабій М.В., Кучвара І.М. Ключові проблеми безпеки дорожнього руху в Україні. *Безпека дорожнього руху: правові та організаційні аспекти: матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції*. Кривий Ріг, 2017. С. 14-16.
2. Бугар О.Ю. Правила дорожнього руху України 2020. Ілюстрований навчальний посібник. Київ : Моноліт-Bizz, 2020. 128 с.
3. Войналович О.В., Марчишина Є.І. Охорона праці на автотранспорті АПК : навчальний посібник. Київ : Основа, 2015. 472 с.
4. Давидов А.П. Методика викладання Правил дорожнього руху. Дорожні знаки. Посібник для викладачів професійно технічних училищ, які здійснюють навчання учнів правилам дорожнього руху за професією «Водій автомобіля», категорії «С». Одеса : ВПТУ АТ, 2014. 128 с.
5. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Правила дорожнього руху» для студентів за напрямом підготовки 6.070106 «Автомобільний транспорт» / укладач Р.М. Марчук. Рівне : НУВГП, 2016. 50 с.
6. Лях М.А., Дем'янюк О.С., Бешун О.А. Основи керування автомобілем та безпека дорожнього руху : Навч. посібник: для ВНЗ. К.: ВІКНУ, 2011. 368 с.
7. Мандрик Є.В. Методика проведення практичних занять з правил дорожнього руху з навчальної дисципліни «Автомобільна підготовка та експлуатація автомобільної техніки». *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні та психологічні науки*. 2013. № 2(67). С. 98-108.
8. Методична розробка уроків з предмету: «Правила дорожнього руху» / Укл. Сидоренко Р.І. Чернігів : Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Чернігівській області, 2019. 59 с.
9. Навчальна програма закладів загальної середньої освіти «Технології 10-11 класи. Профільний рівень. Спеціалізація «Агровиробництво». МОН України, 2017. 40 с.
10. Панченко А.І., Волошина А.А. Методи навчання правилам дорожнього руху та основам безпеки дорожнього руху. *Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти: збірник науково-методичних праць*. Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. Мелітополь, 2019. Вип. 22. С. 93-98.
11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Правила дорожнього руху» № 1306 від 10.10.2001 (в редакції від 17.11.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF#n16>.

12. Сопіга Віктор Борисович. Підготовка майбутніх учителів загальнотехнічних дисциплін до навчання автосправи старшокласників загальноосвітньої школи : Дис... канд. пед. наук: 13.00.02. Тернопільській національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2015. 237 с.

13. Стан справ аварійності на транспорті в Україні за 2019 рік. Директорат з безпеки на транспорті Мінінфраструктури України. Київ, 2020. 134 с.

14. Стенди і плакати (КМ НВП «Екотранс»). Безпека дорожнього руху. Правила дорожнього руху. URL: http://www.ekotrans.com.ua/стенди_плакати_серія_1_ua_533categ.html (дата звернення: 24.11.2020).

15. Степанов Олексій Вікторович. Концепція безпеки автомобільних транспортних засобів у транспортному процесі з урахуванням закономірностей впливу фактора людини : Дис... д-ра техн. наук: 05.22.01 (275). Харківський національний автомобільно-дорожній університет, 2019. 477 с.

16. Тимовський О.А., Тимовська Н.О., Тимовська Ю.О. Правила дорожнього руху в малюнках. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. 128 с.

17. Шестаковський Л.Л., Гречуха В.А. Підготовка водіїв автомобілів (2-е видання):10-11 клас; навч. посіб. для загальноосвіт. навч. закл. Мена: Домінант, 2013. 340 с.